

«مسجد مدرسه» پدیده‌ای جدید در دنیای آموزش و پرورش

«مسجد-مدرسه» تلفیقی از مسجد و مدرسه است و می‌خواهد نوع دیگری از آموزش را به دانش آموزان ارائه دهد تا مهارت‌های بیشتری در زندگی داشته باشند. سراغ یک مسجد مدرسه در شهر قم رفتیم.

مسجد-مدرسه؛ تلفیقی از مسجد و مدرسه است و می‌خواهد نوع دیگری از آموزش را به دانش آموزان ارائه دهد تا مهارت‌های بیشتری در زندگی داشته باشند. سراغ یک مسجد مدرسه در شهر قم رفتیم.

مجله مهر- فاطمه دولتی: اشکال دارد که بعضی از درس‌های آموزش و پرورش حذف بشود؟ به جایش یک شغل یاد بگیرند. دیپلم ما در این دوازده سال یک هنری یاد بگیرد؟ دانشگاه ما هم در این چهار سال یک هنری یاد بگیرد. منتظر استخدام نباشند، استخدام نیست. هم‌زمان مشکلات برای این است که جوهر نیست. کار نمی‌تواند بکند. دوازده سال جوان در اختیار آموزش و پرورش است. یک هنری یاد بگیرد. حالا هر هنری که دوست دارد. اگر هر دیپلم ما یک هنر داشت و هر لیسانس ما دو هنر داشت، آنقدر کارها گیر نمی‌کرد. کارهایی که گیر کرده است، از بی‌عرضگی ماست؛ اینها صحبت‌های حجت الاسلام محسن قرائتی روحانی نام‌آشنای درس‌هایی از قرآن است. آقای قرائتی در برنامه‌های تلویزیونی و جلسات خصوصی، در مصاحبه‌ها و همایش‌ها همیشه از لزوم مهارت shy& آموزش صحبت می‌کند. این روزها درحالی که بعضی پدر و مادرها فرزندان را غرق در کلاس‌های کنکور و آزمون‌های سنگین کرده‌اند و مدام زیرگوشش می‌خوانند؛ تو باید نمره عالی بگیری، شاگرد ممتاز باشی، رتبه کنکورت بهترین باشه و... در شهرک پردیسان قم مدرسه shy& ای وجود دارد که اولویت اول را بر آموزش چگونه زندگی کردن متمرکز کرده و به صورت تک بعدی به آموزش فکر نمی‌کند. در این مدرسه بچه‌ها برای درس خواندن، برای رشد کردن، برای یادگرفتن راه و رسم زندگی و مهارت آموزی به مسجد؛ اینها صحبت‌های حجت الاسلام محسن قرائتی روحانی نام‌آشنای عنوان مسجد؛ اینها صحبت‌های حجت الاسلام محسن قرائتی روحانی نام‌آشنای تعطیلی ندارد و دانش آموزان به غیر از تعطیلات نوروز و زمان shy&های محدودی از تابستان، در تکاپو و تلاش برای علم shy&آموزی و پیشرفت هستند. برای آشنایی با این مسجد مدرسه؛ به سراغ مسئولین آن رفتیم.

از قانون آموزش متفرقه استفاده می‌کنیم

وارد حیاط مسجد خاتم الانبیاء(ص) می‌شویم اما نشانه‌های مدرسه و هیاهو بچه‌ها نیست. فقط یک مغازه کوچک که پر است از لوازم تحریر و فلش و کالاهای ایرانی، دیگر گوشه‌های حیاط توجه‌ام را جلب می‌کند. شبستان مسجد را پشت سر می‌گذارم، از پله‌ها بالا می‌روم، مسجد تمام می‌شود و کلاس‌های کنار هم که در آن پسرها با لباس فرم پای درس نشسته‌اند، آن هم در گرمای مرداد نمایان می‌شود. هنوز چند دقیقه‌ای تا زنگ تفریح مانده و سکوت مهمان ساختمان است. آقای زمانی، مدیر مسجد - مدرسه برای shy&مان از آغاز و چگونگی شروع کار مسجد - مدرسه می‌گوید: ۹۰ سال از طرف موسسه shy&ی امام خمینی(ره) برای رصد فعالیت shy&های فرهنگی و تربیتی به مشهد رفتیم. در آنجا با مسجدی رو به رو شدیم که در مسجرداری نمونه بود. حدود ۱۴ سال در آن مسجد بود که مدرسه وجود داشت. ما کار را پسندیدیم و به خاطر دغدغه‌های که همیشه داشتیم، با مشورت و کمک دوستان، در تابستان ۹۱ به صورت پاره وقت کارمان را شروع کردیم. پاره وقت؛ یعنی بچه‌ها صبح به مدرسه رایج جامعه می‌روند و برای بعضی کلاس‌های اضافه‌تر بعدازظهرها به مسجد می‌آیند، دقیقاً مانند یک کانون فرهنگی؛ تربیتی. یکسال به شکل پاره‌وقت فعالیت می‌کردیم و از سال ۹۲ مدرسه را داخل مسجد راه اندازی کردیم و متربیان ما دیگر مدرسه رایج آموزش و پرورش نرفتند و برای آموزش به مسجد آمدند. این مسجد - مدرسه از قانون آموزش و پرورش استفاده می‌کند؛ این مسجد - مدرسه متفرقه؛ بنابر قانون آموزش متفرقه از پایه ششم به بعد فرد می‌تواند در هر مکانی منزل، مسجد و... درس بخواند و پایان سال در امتحانات رسمی مدارس شرکت کند و با شرکت در امتحانات، مدرک رسمی آموزش و پرورش را دریافت می‌کند. از این رو، فعالیت این نوع از مدارس، خارج از نظام آموزش و پرورش نیست بلکه در میدان خود آموزش و پرورش است، چراکه خود دستگاه تعلیم و تربیت با رویکردی کاملاً عاقلانه و مدیرانه این قانون را تصویب کرده و این نوع مدارس از قانون آموزش و پرورش استفاده می‌کنند. در این مسجد - مدرسه کار آموزش

دروس رسمی پایه‌ها توسط افراد متخصص همان رشته که گاهی معلمان مدارس آموزش و پرورش هستند انجام می‌گیرد، از فوق لیسانس، دانشجوی دکتری دانشگاه‌ها؛ تا طلاب حوزه علمیه.

هدف ما احیای تربیت جامع دانش‌آموزان است

سالهاست که والدین و جامعه عادت کرده‌اند که فرزندان را از ۷ سالگی به مدارس رایج جامعه بپارند. بهم ریختن این عادت محرک قوی می‌خواهد وقتی از آقای زمانی، کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی در مورد علت راه‌اندازی این طرح می‌پرسیم، می‌گوید: «ما نمی‌توانیم که نظام آموزشی مدارس رایج دچار مشکل است، بلکه آموزش و پرورش ما با محدودیت‌هایی روبه‌روست که از کیفیت کارش کم می‌کند. تامین کردن نیازهای ۱۲ میلیون دانش‌آموز کار آسانی نیست: محدودیت‌های مالی، کمبود امکانات و ... از طرفی در مدارس دانش‌آموزان ۱۵۰ روز مدرسه می‌روند و بقیه سال را عملاً تعطیلند، یا تعداد زیاد افراد در یک کلاس از کیفیت آموزشی کم می‌کند، ما همه این موارد را قبول داریم. بحث بر سر کامل‌تر بودن است. ما باید بتوانیم انسان‌ها را به‌همه بعدی بسازیم. افرادی که هم به رشد خود فکر می‌کنند و هم به فکر پیشرفت جامعه هستند. اگر تربیت جامع را در نظر بگیریم؛ یکی از دلایل اصلی که موجب راه‌اندازی این طرح شد، «احیاء مسجد تمدن اسلامی»؛ به عنوان محوری تربیتی؛ عنصر جامعه است. عنصری که هم رشد فردی و هم رشد جامعه را در تمام ابعاد علمی، معنوی و ... تامین می‌نماید. آنچه در اسلام با آن رو به رو هستیم، مرکزیت مسجد است، مکانی که در آن هم تربیت اتفاق می‌افتد و هم بحث‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ... مسجد - مدرسه یکی از کارکردهای مسجد را فعال می‌کند؛ یعنی بعد تربیت و در ادامه با نیروسازی تمام ساحت‌های رشد جامعه و افراد را فراهم می‌کند، بنابراین افرادی که تربیت می‌شوند؛ می‌توانند بعدها در زمینه‌های مختلف مسجد فعالیت کنند و این دغدغه رهبری را در مورد احیاء مسجد تا حدودی پوشش می‌دهد. سختی‌های کار کم نبوده اما استقبال از مسجد مدرسه خیلی خوب بوده است، با انجام تبلیغات اندک علاقه‌مندان به این طرح زیاد است. شیوه کار این است که قبل از ثبت نام برای پدر و مادرها جلسه برگزار می‌شود و تمام روند کار توضیح داده می‌شود؛ سپس از متقاضیان یک آزمون ورودی از دروس پایه ششم گرفته می‌شود و دانش‌آموزانی که نمره قبولی بیاورند، ثبت نام می‌شوند. سال پیش مسجد مدرسه ۱۵۰ نفر متقاضی داشته است. البته آقای زمانی و دوستانش به دنبال تعداد دانش‌آموز بالا نیستند و بیشتر به کیفیت فکر می‌کنند نه کمیت.

استعدادسنجی؛ یکی از مهمترین تفاوت ما با دیگر مدارس

زنگ تفریح شده و صدای بچه‌ها توی ساختمان پیچیده، پسرهایی که از پایه هفتم تا دهم در این مدرسه درس می‌خوانند و حالا برای استراحت بیرون آمده‌اند. یکی از تفاوت‌های مهمی که مسجد - مدرسه را از مدارس دیگر متمایز می‌کند، «استعدادسنجی» است. آقای زمانی می‌گوید: «متأسفانه نه در مدارس و نه در دانشگاه و حوزه به استعداد دانش‌آموزان توجه نمی‌شود. ما در دو سال اول حضور بچه‌ها با برنامه‌های مختلف، از طریق موسسه‌های معتبر، استعداد دانش‌آموزان و توانایی‌هایشان را شناسایی می‌کنیم. تفاوت بعدی ما «محوری» است، یک مربی که حدود ۱۵ نفر از بچه‌ها را دائماً از لحاظ آموزشی و تربیتی رصد می‌کند و متناسب با ویژگی‌های هر فرد برنامه ریزی برای آن شخص می‌نماید. با خانواده بچه ارتباط می‌گیرد، ضعف‌های درسی‌شان را رصد می‌کند، برای بچه پرونده تربیتی تشکیل می‌دهد و سعی می‌کند از تمام مشکلات، علایق و نیازهای دانش‌آموز آگاه باشد. دیگر تفاوت ما «خانواده» محوری است. ارتباط ما با خانواده‌ها به طور مستمر و دائمی است. جلسات ما با اولیاء بسیار زیاد است، اردوهای پدر و پسر ترتیب می‌دهیم چون والدین نقش اصلی در تربیت دارند. ما علوم مورد نیاز افراد را رصد کرده‌ایم، خیلی از درس‌های که می‌خوانیم شاید تا آخر عمرمان استفاده نشود. ما در مسجد - مدرسه سعی می‌کنیم علوم کاربردی را آموزش دهیم، مثل روش صحیح فکر کردن، فلسفه کودکان، چربایی یادگیری علوم، احکام و عقاید، مفاهیم قرآن به صورت خیلی روان و کاربردی و یکسری علوم دیگر هم بر اساس استعداد بچه‌ها آموزش داده می‌شود، مثلاً در تابستان در ۴ دسته نویسندگی، هنری، فنی و علوم مربوط به کامپیوتر کارگاه‌ها می‌گذاریم؛ برای مهارتی برگزار می‌شود تا بچه‌ها در استعداد خود متخصص شوند، به طوری که بتواند از آن برای درآمد و شغل استفاده کند. در این مسجد - مدرسه بچه‌ها برای زندگی اجتماعی و پذیرش مسئولیت‌های زندگی آماده می‌شوند، برگزاری هنیت در مسجد، راه‌اندازی مراسمات مختلف، نظافت کلاس‌ها، پخت رب و مربا و ترشی و فروش آن، وام گرفتن از مدرسه و پرداخت اقساط و ... از فعالیت‌های دیگر بچه‌هاست.

از تیراندازی و شنا تا گلستان خوانی و تابلوی مسئله

صبحگاه دانش shy& آموزان اینجا با دیگر مدارس متفاوت است، بچه zwnj&ها قبل از شروع کلاس در شبستان مسجد می zwnj& نشینند و روزشان را با تلاوت دسته جمعی چند آیه از قرآن شروع می zwnj& کنند. آقای زمانی می zwnj& گوید: laquo& ما بنابر آموزه zwnj&های اسلامی بچه zwnj&ها را در چهار بعد رشد می zwnj& دهیم، یک بعد جسمانی است که برنامه zwnj&هایی مثل کوهنوردی، شنا، تیر اندازی و... را حتما در هفته برگزار می zwnj& کنیم یا تغذیه و طب اسلامی است که تلاش می zwnj& کنیم سبک زندگی درست را به بچه zwnj&ها آموزش بدهیم. بحث بعدی تربیت بعد عقلانیت است، ما برنامه shy&های مختلفی در این رابطه داریم، از جمله تابلویی داریم به نام تابلو مسئله. سعی می shy& شود در این برنامه shy&ها دانش shy&آموزان با مسأله shy&های گوناگون در گیر می shy& شوند و به مسأله shy&ها جواب می zwnj& دهند. مسأله shy&ها کاربردی است و بچه zwnj&ها را به تفکر و می zwnj& دارد. بحث بعدی پرورش قوه خیال و وهم است مثلاً ما گلستان shy& خوانی داریم، تا خیال بچه zwnj&ها در جهت تعالی آنها قرار بگیرد. بحث بعدی هم قلب بچه zwnj&هاست با برگزاری مجالس روضه و مولودی، هئیت zwnj&ها، رفتن به حرم اهل بیت و... روحشان را با اهل بیت مانوس می zwnj& کنیم. raquo&. در این مسجد مدرسه از والدین ماهیانه ۸۰ هزار تومان برای تامین هزینه zwnj&های اردو، جشن zwnj&ها و کلاس shy&های مهارتی دریافت می zwnj& شود. البته بچه zwnj&ها با کارهای اقتصادی هم که انجام می zwnj& دهند هزینه zwnj&ای را به مسجد مدرسه پرداخت می zwnj& کنند، بچه zwnj&ها در این مسجد مدرسه ۳ ساعت در هفته مهارت zwnj&های اقتصادی یاد می zwnj& گیرند و با کسب درآمدهای اندک با مفهوم زندگی واقعی آشنای می zwnj& شوند.

رقابتی با مدارس تیزهوشان نداریم

با آقای زمانی که حرف می zwnj& زنم فکر می zwnj& کنم بعضی از پدر و مادرها که دغدغه تیزهوش شدن فرزندشان و موفقیت zwnj&های مرتبط با رتبه دانشگاه و ... دارند شاید مسجد مدرسه را نپسندند، آقای زمانی معتقد است والدینی با چنین دغدغه zwnj&هایی کم هستند و این روزها پدر و مادرها از اهمیت برخورداری از مهارت zwnj&های لازم برای زندگی آگاه هستند. laquo& ما در جلسه توجیهی به پدر و مادرها می zwnj& گویم که رقابتی با مدارس تیزهوشان نداریم، مدارس که تنها به هوش تحصیلی و درس دانش shy&آموزان توجه می shy& کنند. چرا که shy&ما رشد تمام بعدی دانش shy&آموزان را می shy& خواهیم: رشد علمی، مهارتی، اخلاقی و اول دانش shy&آموزان باید انسان بشوند و بتوانند یاد بگیرند که چگونه زندگی کنند و بعد مدارج عالی علمی را بگیرند. بنابراین ما با مدارس که تنها می shy& خواهند که فقط از لحاظ علمی رشد کنند، رقابت نداریم. برای مدارس ما علم shy&آموزی اهمیت دارد و نه المپیاد قبول شدن. اگر المپیاد آوردند، خدا رو شکر اما اگر نشد، مهم علم shy&آموزی آن shy&هاست. raquo&. خلاف جریان آب شنا کردن همیشه سخت بوده است کمبود نیرو، نبودن فضای کافی، عدم همکاری مساجد و... از مشکلات راه اندازی مسجد مدرسه zwnj&های دیگر در سطح شهر و یا استان zwnj&های دیگر است. ایده مسجد مدرسه به عقیده من می zwnj& تواند روز به روز بهتر و کارآمدتر شود، من به عنوان یک مادر دوست دارم فرزندم به جای گرفتن نمره zwnj&های بیست و پست و صد آفرین zwnj&ها بتواند شیوه zwnj&ی صحیح زندگی را بیاموزد، بتواند مهارتی را در سال zwnj&های مدرسه یاد بگیرد تا فردا روز به خاطر نبودن شغل به چه کنم چه کنم نیافتد، من به عنوان یک مادر مشتاق آموزش سبک زندگی درست و مهارت های لازم برای داشتن زندگی بهتر در کنار تحصیل علوم نظری هستم، شما چطور؟!